

Formannen har ordet...

Nok et hektisk år er lagt bak oss side sist årsmøte. Det har sannelig vært nok å henge fingrene i dette året også. Utover de mer vanlige aktiviteter som laget beskjeftiger seg med, har vi i vår gjennomført et «bli kjent i egen bygd»-kurs med meget god oppslutning. Spesielt var det oppløftende å se mange nye fjes dukke opp på Kornmagasinet.

Prestegården som kultursenter for Røyken?

Styret i Røyken Historielag har sett på muligheten til å samle flere kulturaktiviteter sentralt i Røyken. Prestegården, som for øvrig heter «Solberg», ligger vakkert til på en høyde ved vår gamle kirke, med utsikt over store deler av Røyken.

I første omgang kan vi tenke oss å ta i bruk låven. Den er i forholdsvis god stand og kan benyttes til å lagre gamle landbruksmaskiner, traktorer og lignende.

Det må være en oppgave for Røyken Bonde- og Skogeierforeningen og Historielaget i fellesskap å lage en permanent utstilling av landbruksredskap fra gammel tid og frem til i dag. For øvrig trenger vi i Røyken et stort arkiv, da vi rår over mange dokumenter, fotografier, protokoller etc. av stor verdi som bør lagres forsvarlig. Vi har sammen med ordføreren vært på møte med «Opplysningsfondet» som var positiv til utleie av låven. Vi utarbeider i disse dager kostnadsoverslag for istandsettelse av låven.

For øvrig vil jeg ønske alle en riktig god og varm sommer.

Ole Rud

Kulturdagene 9–17 mars 2002

Det var temaet **skogsdrift** som sto på årets program. Sammen med Røyken Skogeierlag, Bondekvinnelaget og speidere fra Åros, var Historielaget ansvarlig for utstillingen på Kornmagasinet. Speidere solgte pølser fra en for anledningen bygget gapahuk på plassen utenfor Kornmagasinet. Inne kunne en beskue en mengde gamle redskaper brukt i skogdriften, samt fotografier fra tømmerhoggerens liv i skogen. En tømmerhoggerkoie var reist og utstyrt med brisk, vedovn, spyttbakk og en mengde gjenstander som trolig ble brukt i slike koier.

Røyken Bondekvinnelag serverte velsmakende tømmerhoggersuppe, trolig beder enn den de barske hoggera lagde sjøl. Mange lovpriste også damenes blodklubb. Etter å ha satt i seg en mengde smaksprøver, kunne en gå innom kjøkkenet og avslutte besøket med vafler, en kopp kaffe, te, eller mineralvann.

Kornmagasinet holdt dørene åpne fra 18 til 20,30 utover hele uka, men besøket var svært dårlig. Torsdag kveld dukket det imidlertid opp et 20-talls medlemmer og ikke-medlemmer for å høre formann i skogeierlaget, Ludvig Haug kåsere. Tidligere herredskogmester Bjarne Fagerås, gav oss en fin innsikt i bruk av de utstilte redskapene. Også i år en fin utstilling, men den kunne godt ha vært bedre besøkt. En spesiell honnør til historielagets museumskomite for en fantasifullt oppsatt utstilling.

RED.

Røyken historielag - styret 2002/ 2003

Verv:	Navn:	Adresse:	Telefon:	
Leder:	Ole Rud	Helgeroveien 2	3430 Spikkestad	31284610
Nestleder:	Bjarne Kjos	Bjørkeliveien 8	3430 Spikkestad	31283313
Kasserer:	Arne Trulsvik	Bryggevei. 46A	3470 Slemmestad	31281184
Sekretær:	Anne-K. Andresen	Nyveien 7	3470 Slemmestad	31296143
Styremedl:	Björg Ølstad	Brubakkveien 5	3440 Røyken	31283965
Varamedl:	Harald Røed	Ovnerudveien	3430 Spikkestad	31285090
Varamedl:	Bjørn Fossnes	Ølstadveien 2	3440 Røyken	31285908

Hva har hendt og hva hender?

Dette har hendt:

Julemøte 2001

ble avholdt torsdag 13 desember kl. 1900

Thor Gotaas kåserte om tatere, fanter og sigøynere. Elev av Inger Kolbergsrud spilte. Utlodning innbrakte kr. 2875.-

Årbok 2001

ble fordelt i desember sammen med Bygdemagasinet nr. 40. Boka er utgitt i et noe større format enn vanlig.

Møte med departementet (opplysningsfondet) vedrørende Prestegården avholdt 30.1.02

Isskjæring Årets «Oslofjordmesterskap» i isskjæring i Ski ble avlyst grunnet dårlige isforhold.

Innbinding av bygdemagasinene nr. 31 – 40 er utført hos Gunnar Kristiansen. Boken er til salgs for kr. 150,-. Ved innlevering av tilsvarende løse bind er prisen kr. 100,-.

Kulturuka 9 – 17 mars. Utstilling på Kornmagasinet. Hovedtema: skogsdrift.

Årsmøte ble avholdt på Kornmagasinet 21. mars

Medlemsmøte ble avholdt på Kornmagasinet 4. april med gjester fra Hurum Historielag. Sverre Østern og Gunnar Nilsen fortalte om arbeidet i laget og ønsket alle velkommen til å besøke Tronstad gård.

Kjenn din bygd kurs ble avholdt på Kornmagasinet i april måned med avsluttende busstur lørdag 4. mai.

og dette kommer til å hende:

1. juni	Røykendagen
9. juni	Markvandring Klemmetsrud - Ramton
8. september	Markvandring, Villingstad - Bygdeborgen.
22. september	Oldtidsmarsjen
10. oktober	Medlemsmøte
14. november	Tur, sted ang. senere
12. desember	Julemøte

(med forbehold om endring av datoer)

Merk også at:

Hurum Historielag holder åpen sin bygdesamling på Tronstad gård fra kl. 10.00 til 16.00 følgende datoer: 6. juli, 3. august, og 31 august.

RED.

Årsmøte Røyken Historielag 21.mars 2002

Klokkeslett: 19.00.

Lagets årsmøte ble som vanlig holdt på Kornmagasinet.

1. Åpning .

Ole Rud åpnet møtet og ønsket ca. 35 medlemmer velkommen.

2. Valg av møteleder.

Ole Rud ble valgt til møteleder.

3. Godkjennelse av dagsorden.

Dagsorden ble godkjent av årsmøtet uten anmerkninger.

4. Årsberetning.

Anne Kirsti Andresen leste styrets årsberetning. Ingen bemerkninger. Årsberetningen godkjent.

Cato Christoffersen leste årsberetningen for driftsstyret Hernestangen.

Han berømmet spesielt vaktmester Jørgensen for god dugnadsinnsats.

Det ble presisert at Hernestangen eies av Røyken kommune v/kulturkontoret, og ledes av et driftsstyre.

5. Regnskap 2001.

v/Arne Trulsvik. Regnskapet viste et underskudd på over 63.000, mot fjorårets overskudd på ca. kr 30.000. Underskuddet er vesentlig oppstått på grunn av nytt opplag av bygdeboka.

Vi har også i år hatt gode inntekter på utleie. Regnskapet ble enstemmig godkjent.

Budsjett 2002.

er satt opp med et overskudd på ca .30.000,- Budsjettet enstemmig godkjent.

6. Eventuelle lovendringer.

Ingen forslag.

7. Fastsettelse av kontingent.

Det ble enstemmig vedtatt å fortsette med kr. 150,- som medlemskontingent.

Innkomne skriv.

Det forelå ingen innkomne skriv til årsmøtet.

Valg.

Valgkomiteen v/Cato Christoffersen la frem komiteens forslag til styre og komiteer. Alle godkjent av årsmøtet, med følgende rettelser/tilleggsopplysninger:

Arne Skui går etter ønske ut av styret. Harald Røed overtar som varamedlem.

Komiteen for Bygdemagasinet ble utvidet med Turid Sognebro og Kjell Fossnes. Møtet hevet : 21.05.

Det ble som vanlig servert kaffe og vafler.

RØYKEN HISTORIELAG
SEK.

Årsberetning

RØYKEN HISTORIELAG
2001/2002

Tillitsverv:

Følgende medlemmer har hatt styreverv eller deltatt i forskjellige komiteer i løpet av året.

Styret:

Ole Rud	- leder
Bjarne Kjos	- nestleder
Anne-Kirsti Andresen	- sekretær
Arne Trulsvik-	- kasserer
Ole Sønju	- varamedlem
Bjørn Fossnes	- varamedlem
Arne Skui	- varamedlem
Björg Ølstad	- styremedlem

Arrangementskomiteen:

Solveig Ingebretsen	- leder
Gerd Fossnes	
Aslaug Hegg	
Kari Hovind	
Randi Johansen	

Museumskomiteen

Frøydis Christoffersen - leder
 Knut Stensdal
 Kari Stensdal
 Olaf Skryseth
 Kjell Kjos
 Ivar Hov
 Bjørn Bjørnstad
 Sverre Hella

Bygdemagasinet

Bjørn Fossnes - redaktør
 Jan Lien
 Kjell Jørgensen

Slekts-og gårdshistorie

Odd Arne Svendsrud - leder
 Asbjørn Westermann
 Gustav Kirkerud
 Jan Helness

Årbokkomiteen

Odd Sandlund
 Terje Martinsen
 Jørn Jensen

Representant til driftsstyret Hernestangen

Cato Christoffersen

Revisor

Tom Sletner
 Thor A. Johansen

Valgkomiteen.

Harald Melvold
 Cato Christoffersen
 Asbjørn Westermann

Medlemmer:

Laget har 589 betalende medlemmer per. 31/12-01.

Styremøte/medlemsmøter.

Det har vært avholdt 10 styremøter, 2 ekstraordinære styremøter, og 3 medlemsmøter, samt årsmøte i perioden. Det har vært utgitt 2 bygdemagasin samt Årbok.

Den nye Bygdeboka.

Historielaget er også representert i bygdebokkomiteen/styringsgruppa med Bjørn Fossnes og Bjarne Kjos, samt i redaksjonskomiteen med Bjørn Fossnes, Bjarne Kjos, Ole Sønju og Erik Fønsteli. Ansv.red. er Terje Martinsen.

Til slutt vil styret rette en takk til de forskjellige komiteene som i løpet av året har gjort en strålende innsats for laget.

STYRET

Etter avsluttet årsmøte

Bjørn Fossnes redegjort kort om en ide som Jørn Jensen har satt fram vedrørende utarbeidelse av en Byggeskikkbok for Røyken. som er under arbeide.

Ønskelig med en komité bestående av 6 personer fra forskjellige områder i kommunen. Viktig å samle informasjon, bilder etc. med henblikk på utgivelse.

Eventuelt interesserte melder fra til styret.

A.K.ANDRESEN
SEKR.

Røyken Historielag

21.mars 2002.

Innstilling fra valgkomiteen:**Styret**

Ole Rud	-formann	gj.valg
Bjarne Kjos	-nestform.	ikke på valg.
Arne Trulsvik	-kasserer	gj.valg
Anne-Kirsti		
Andresen	-sekretær	gj.valg
Björg Ølstad	-styrem.	ikke på valg
Ole Sønju	-varam.	gj.valg
Bjørn Fossnes	-varam.	gj.valg.
Harald Røed	-varam.	ny

Arne Skui utgår

Arrangementskomiteen

Solveig Ingebretsen	-leder	gj.valg
Gerd Fossnes		gj.valg
Aslaug Hegg		gj.valg
Kari Hovind		gj.valg
Randi Johansen		gj.valg
Kari Sønju		ny

Museumskomiteen

Frøydis Christoffersen	-leder	ny/gj.valg
Knut Stensdal		ny/gj.valg.
Kari Stensdal		gj.valg
Olaf Skryseth		gj.valg
Kjell Kjos		gj.valg
Ivar Hov		gj.valg
Bjørn Bjørnstad		gj.valg
Sverre Hella		ny
Kjell Jørgensen		ny

Bygdemagasinet

Bjørn Fossnes	-leder	gj.valg
Jan Lien		gj.valg
Kjell Fossnes		ny
Liv Turid Sognebro		ny
Kjell Jørgensen		gj.valg

Slekts og gårdshistorie

Odd Arne Svendsrud -leder	gj.valg
Asbjørn Westermann	gj.valg
Gustav Kirkerud	gj.valg
Jan Helness	gj.valg
Odd Sandlund	ny
Liv Turid Sognebro	ny

Årbokkomiteen

Odd Sandlund	gj.valg
Terje Martinsen	gj.valg
Jørn Jensen	gj.valg
Kjartan Fønsteli	ny

Representant til driftsstyret Hernestangen

Cato Christoffersen	gj.valg
---------------------	---------

Revisorer

Tom Sletner	ikke på valg
Thor A. Johansen	gj.valg.

Valgkomiteen

Harald Melvold	gj.valg
Cato Christoffersen	gj.valg
Asbjørn Westermann	gj.valg.

Regnskap

REGNSKAP FOR RØYKEN HISTORIELAG - 2001		
Balanse:	Året 2001	Året 2000
Kasse	kr 1 819,98	kr 3 202,70
Bank	kr 189 284,01	kr 216 133,54
Postgiro	kr 2 621,64	kr 37 958,93
Utestående Fordringer	kr -	kr -
SUM EIENDELER	kr 193 725,63	kr 257 295,17
Egenkapital Historielaget	kr 135 400,63	kr 129 495,17
Fondsavsetning ny bygdebok	kr 58 325,00	kr 127 800,00
	kr -	
Sum egenkapital og gjeld	kr 193 725,63	kr 257 295,17
Røyken Historielag		
Arne Trulsvik		
Kasserer		
Regnskapet revidert og funnet i orden	Røyken den:	
Thor A Johansen Revisor	Tom Sletner Revisor	

Bygdemagasinet nr. 41 – 2002

INNTEKTER	Regnskap 2001	Budsjett 2001	Regnskap 2000
Medlemskontingent	kr 73 175,00	kr 60 000,00	kr 64 587,50
Salg Røykenboka + tilskudd nytt opplag	kr 50 385,50	kr 17 500,00	kr 55 440,00
Salg Årbøker	kr 25 717,50	kr 10 000,00	kr 8 835,00
Salg prospektkort, kart, etc.	kr 140,00		kr 25,00
Salg Bygdemagasinet			
Bidrag fra Røyken Kommune til KM.	kr 13 000,00	kr 15 000,00	kr 33 000,00
Husleie Kornmagasinet	kr 55 730,00	kr 60 000,00	kr 62 100,00
Salg turhåndbok og marka og krigen			
Overskudd Oldtidsmarsjen			kr 1 855,00
Isskjærekonkurranse	kr 408,72		
Telefonpenger			
Renteinntekter	kr 7 299,36	kr 5 000,00	kr 9 802,87
Honorar for vedlikehold av Kyststien	kr 6 000,00	kr 6 000,00	kr 6 000,00
SUM INNTEKTER	kr 231 856,08	kr 173 500,00	kr 241 645,37
UTGIFTER	Regnskap 2001	Budsjett 2001	Regnskap 2000
Utgifter Røykenboka	kr 119 860,00	kr 120 000,00	
Utgifter Årboka	kr 35 637,00	kr 35 000,00	kr 78 100,00
Utgifter Bygdemagasinet	kr 32 773,00	kr 15 000,00	kr 6 396,00
Utgifter Bygdesamling	kr 6 713,10	kr 10 000,00	kr 650,00
Møter og tilstelninger	kr 3 764,80	kr 5 000,00	kr 2 007,30
Annonseutgifter	kr 6 568,60	kr 3 000,00	kr 2 429,00
Portoutgifter	kr 5 083,58	kr 6 000,00	kr 5 750,10
Diverse utgifter	kr 10 197,44	kr 10 000,00	kr 9 799,40
KM Påkostninger	kr 1 678,00	kr 5 000,00	kr 3 100,00
KM Utearbeid / Brøyting	kr 2 170,00	kr 2 000,00	kr 1 845,00
KM Div. Vedlikehold	kr 2 977,00	kr 20 000,00	kr 17 330,50
KM Rekvista	kr 13 755,00	kr 2 000,00	kr 1 467,00
KM Forsikring	kr 8 052,00	kr 6 500,00	kr 6 406,00
KM Elektrisitet	kr 10 483,00	kr 13 500,00	kr 13 444,50
KM Telefon	kr 1 974,00	kr 2 000,00	kr 1 976,50
KM Kommunale utgifter	kr 4 019,00	kr 4 000,00	kr 3 899,00
KM Brannalarm - årsavgift	kr 2 400,00	kr 2 400,00	kr 2 400,00
KM Renhold	kr 14 902,00	kr 16 000,00	kr 25 447,50
Innkassoutgifter		kr 5 000,00	kr 600,00
Diverse Kontingenter	kr 1 940,00	kr 2 000,00	kr 4 173,50
Skilt Oldtidsvei			kr 21 771,00
Kurs	kr 2 240,00		
Underskudd Oldtidsmarsjen	kr 2 292,10		
Utg.i forb. med utleie av KM	kr 5 946,00		kr 1 825,00
SUM UTGIFTER	kr 295 425,62	kr 284 400,00	kr 210 817,30

Overskudd / Underskudd	kr -63 569,54	kr -110 900,00	kr 30 828,07
Inngående egenkapital	kr 257 295,17	kr 257 295,17	kr 226 467,10
Årets overskudd / underskudd	kr -63 569,54	kr -110 900,00	kr 30 828,07
Avsatt til Oldtidsveien	kr -		
Avsatt til ny Bygdebok	kr -58 325,00	kr -127 800,00	kr -127 800,00
Disponibelt 31.12.2001 (00)	kr 135 400,63	kr 20 595,17	kr 129 495,17

Røyken den: 20. Februar 2002

Arne Trulsvik, kasserer

Regnskapet revidert og funnet i orden

Thor A Johansen Revisor

Tom Sletner Revisor

BUDSJETT FOR RØYKEN HISTORIELAG - 2002		
Inntekter:	Budsjett 2002	Regnskap 2001
Medlems kontigent	kr 75 000,00	kr 73 175,00
Salg Røykenboka + tilskudd nytt opplag	kr 20 000,00	kr 50 385,50
Salg Årbøker	kr 10 000,00	kr 25 717,50
Salg prospektkort, kart, etc.		kr 140,00
Salg Bygdemagasinet		
Bidrag Røyken kommune til KM.	kr 13 000,00	kr 13 000,00
Husleie Kornmagasinet	kr 60 000,00	kr 55 730,00
Salg turhåndbok og marka og krigen		
Overskudd Oldtidsmarsjen		
Isskjærkonkurranse		kr 408,72
Telefonpenger		
Renteinntekter + IL-inn	kr 7 000,00	kr 7 299,36
Vedlikehold Kyststi Honorar	kr 6 000,00	kr 6 000,00
Sum inntekter	kr 191 000,00	kr 231 856,08
Utgifter:		
Røykenboka		kr 119 860,00
Årbøker	kr 35 000,00	kr 35 637,00
Bygdemagasinet	kr 30 000,00	kr 32 773,00
Bygdesamling	kr 8 000,00	kr 6 713,10
Møter og tilstelninger	kr 5 000,00	kr 3 764,80
Annonseutgifter	kr 5 000,00	kr 6 568,60
Portoutgifter	kr 5 000,00	kr 5 083,58
Diverse Utgifter	kr 10 000,00	kr 10 197,44
KM påkostninger	kr 5 000,00	kr 1 678,00
KM utarbeider inkl. brøyting	kr 2 000,00	kr 2 170,00
KM diverse vedlikehold	kr 22 500,00	kr 2 977,00
KM rekvisita	kr 2 000,00	kr 13 755,00
KM forsikring	kr 8 000,00	kr 8 052,00
KM elektrisitet	kr 10 000,00	kr 10 483,00
KM telefon	kr 2 000,00	kr 1 974,00
KM komm. utgifter	kr 4 000,00	kr 4 019,00
KM brannalarm - årsavgift	kr 4 000,00	kr 2 400,00
KM renhold	kr 15 000,00	kr 14 902,00
Diverse Kontigenter	kr 2 000,00	kr 1 940,00
Utgifter i forb. med utleie av Kornmagasinet	kr 4 000,00	kr 5 946,00
Byggeskikkbok Røyken	kr 12 500,00	kr 2 240,00
Underskudd Oldtidsmarsjen		kr 2 292,10
SUM UTGIFTER	kr 191 000,00	kr 295 425,62
Overskudd / Underskudd	kr -	kr -63 569,54
Inngående egenkapital	kr 193 725,63	kr 257 295,17
Årets overskudd / underskudd	kr -	kr -63 569,54
Avsatt til ny Bygdebok, brukt til nytt opplag av Røykenboka	kr -58 325,00	kr -58 325,00
Disponibelt pr. 31.12. 2002 (01)	kr 135 400,63	kr 135 400,63

Røyken Prestegård

Oppsummering

Historielaget har i de senere år foretatt en del undersøkelse vedrørende mulighetene for å kunne benytte driftsbygningen på prestegården. I første rekke er behovet for plass til oppbevaring av større redskaper og gjenstander mest fremtredende, men også med tanke på en rekke av lagets andre aktiviteter. Behovet for et sikkert arkivrom og kontorplass er også prekært.

Bygningen er stor og vil by på rike muligheter for samarbeid med andre lag og foreninger.

Kontakt er opprettet med kommunen ved ordfører og kulturkontoret. I den forbindelse skrev kommunen et brev til «Kirke-utdannings og forskningsdepartementet» datert 22.november 2000. Brevet ble fulgt opp av en befaring på prestegården 8. juni 2001. Tilstede var representanter for departementet og historielaget.

(Under tiden har nå den aktuelle del av departementet blitt utskilt under navnet «Opplysningsfondet»)

I brev av 3. juli 2001 rettet laget en ny henvendelse til fondet vedrørende «*Bruk av Røyken Prestegård til kulturelle formål*». I brevet angir vi også en viss interesse for stabburet, og at vi på lengre sikt ser for oss utviklingen av et kultursenter på stedet.

Møte med «Opplysningsfondet»

Det har også vært en utstrakt telefonkontakt mellom laget og fondet, som blant annet førte til møte i fondets lokaler i Møllergaten 10. den 30. januar 2002. Til stede på møtet var: fra

fondet Terje Skaug og Gunnar A. Frigård, fra Røyken kommune ordfører Rune Kjølstad, og fra historielaget Ole Rud, Cato Christoffersen, Bjarne Kjos og Bjørn Fossnes.

Etter at Rune og Ole hadde orientert om våre ønsker og behov, redegjorde fondet for at det var fattet vedtak om at prestegården ikke skulle selges. Videre ønsket de å beholde hovedbygningen som prestebolig, men var åpne for å leie ut andre bygninger, i første rekke driftsbygningen, men da til markedspris. Det ble uttalt at fondet så positivt på lagets initiativ i saken, og sa seg villig til å diskutere en langsiktig utleieavtale med Røyken Kommune, men at de måtte ta hensyn til vilkår som var gitt andre leietaker av lignende prosjekter. I utgangspunktet kunne fondet tenke seg en ordning med opprusting av bygningen utvendig på deres bekostning, mens laget sto for nødvendig innvendig opprusting.

En ble enige om at historielaget i samarbeid med kommunen skal foreta en vurdering av de arbeider som er nødvendig, og utarbeide en generell plan for utnyttelse av bygningen. En ønsket også et forslag til innkjørings- og parkeringsløsning på området, som tar hensyn til hovedbygningen som prestebolig. Det ble også luftet mulighet for avsetting av tomt til Kornmagasinet, dersom en blir nødt til å flytte fra tomta på Grette.

Fondets representanter mente driftsbygningen var satt opp i 1923, og ville undersøke om det i deres arkiv fantes tegninger av bygningen.

FOR BYGDEMAGASINET
BJØRN FOSSNES

Norske Telefonanlæg

Fra Erik Hagfors har vi fått låne «Fortegnelse over Norske Telefonanlæg» fra 1902. Fortegnelsen er utgitt av «Norsk Landstelefonforening», og forteller at «Røken Telefonforening» hadde 20 telefonapparater, og en talestation. Videre kan en lese at det rådes over 20 km. stolperække med i alt 60 km. ledningslengde. Det ble foretatt 40.000 samtaler og ekspedert 300 telegrammer. Hele anlegget ble den gang «skjønsmessig» beregnet til å ha en samlet verdi av kr. 4.000,-.

Skal vi tippe at en slik «LM Ericsson» modell ble brukt i Røyken?

Bli kjent i egen bygd...

Styret har i årevis hatt planer om å få i gang et «bli kjent» kurs, både for nyinnflyttere og for andre som føler at de ikke kjenner bygda særlig godt. Slikt kurs har tidligere vært avholdt med stor oppslutning. Da det i vår gikk ut innbydelse til kurs, skulle det vise seg at interessen overgikk en hver forventning. Deltagerantallet måtte begrenses til antall seter i en buss som kunne komme fram på de nødvendige veiene i Røyken.

Kurset var lagt opp med kåseri tre kvelder på Kornmagasinet, etterfulgt av en lørdagstur med buss rundt om i bygda.

Onsdag 10. april åpnet Terje Martinsen med å snakke om bosetting, stedsnavn og næringsliv i bygda.

Torsdag 18. april viste Bjørn Fossnes en serie lysbilder som Bjørn Brønner har laget, de fleste motiver fra ca. 100 år tilbake, men også nyere flyfoto som bl. a. avslørte tydelige tegn etter gamle gravplasser.

Torsdag 25. april snakket Ole Sønju om husmannsliv og livet på landsbygda generelt, samt om Røyken kirke, godt assistert av Odd Sandlund.

Lørdag 4. mai ble deltagerne tatt med på busstur rundt i bygda, guidet av Terje Martinsen. Turen startet fra Kornmagasinet kl. 10.00 og gikk via Hyggen til Hernestangen, videre opp Spikkestadbakkene til Røyken, fulgte Mølleveien over Vang til den gamle møllerstua i Grodalen. Ferden fortsatte Bøveien over Stokker til Bødalen og videre til Slemmestad. Her ble vi traktert med kaffe og en prøve på Bjarnes bakekunster, mens Cato Christoffersen orienterte oss puljevis i sementmuseet. Etter en kosetund i solskinn på «puben», fortsatte turen over Morberg til Nærnes, Båstø og Åros. På kommunegrensen ved Beston vendte vi nesa tilbake til Kornmagasinet.

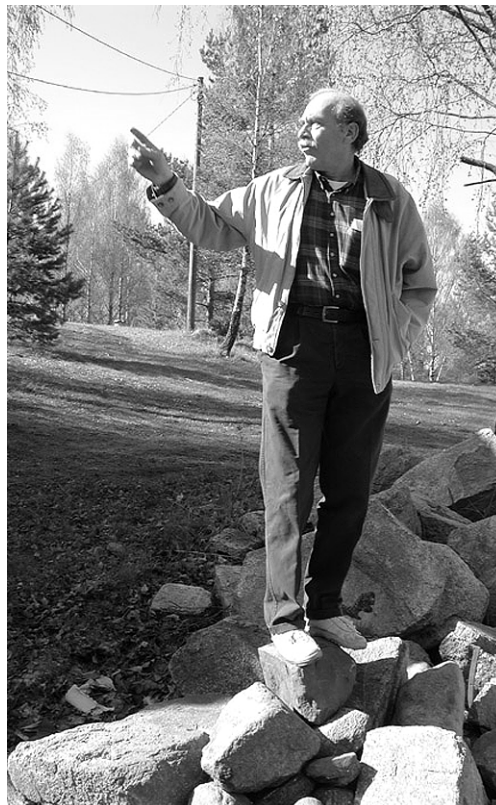
I neste nummer av magasinet vil en av deltagerne gi en mer detaljert beskrivelse av kurset i sin helhet.

Redaksjonen vil på vegne av både Historielaget og kursdeltagere benytte anledningen til å takke Bjarne Kjos for den stor jobben han har lagt ned med gjennomføring av et vellykket kurs.

Bj.F

Byggeskikkbok for Røyken

Røyken historielag ønsker å gi ut ei bok om byggeskikken i Røyken. Boka vil ta for seg Rutvalgte hus og eiendommer spredt over hele kommunen. Hus av alle typer både på gårdsbruk, tidligere husmannsplasser og i tettstedene vil bli omtalt. Utviklingen av de enkelte hustypene vil bli forklart, slik som for eksempel våningshus/bolighus, stabbur, driftsbygninger, skoler og forsamlingshus. De aller fleste hus i Røyken er bygd fra 1700-tallet og framover, med et større og større antall jo nærmere vi beveger oss vår egen tid. Så mange av de eldste husene som mulig vil bli beskrevet. Det vil være naturlig å stoppe ved 1940.

Både gamle og nye bilder vil være en svært viktig del av boka. Kommunen har samlet inn en stor mengde gamle bilder, men vi vet at det finnes et stort antall bilder rundt omkring hos privatpersoner. Avfotografering av disse bildene vil bli foretatt, og de vil gå inn i kommunens lokalhistoriske arkiv.

Historielaget tror at ei bok om byggeskikk vil være av interesse for mange av bygdas innbyggere, både dem som har bodd i bygda i lang tid og nyinnflyttere. Skolene vil også kunne ha stor nytte av boka.

Det vi går i gang med nå er et langvarig arbeid. Boka kan tidligst komme ut i 2004, etter at bygdeboka, som Terje Martinsen er i ferd med å skrive ut, er ferdig. Jørn Jensen, som arbeider som kulturvernkonsulent i fylkeskommunen, har kommet med ideen om ei byggeskikkbok, og vil utføre arbeidet. Med seg trenger han ei gruppe av interesserte og lokalkjente personer fra de ulike delene av bygda. Innsamling av bilder vil som nevnt være en viktig del av arbeidet, men også kontroll av opplysninger og samtaler med mange huseiere må foretas. Et stort grunnlagsmateriale finnes i de såkalte SEFRAK-skjemaene, som skal omfatte all bebyggelse fra før 1900. Denne registreringen er utført i 1980-1990-åra. I tillegg er en del bygninger fra perioden 1900-1925 registrert.

Innspill fra bygdas befolkning, både historielagsmedlemmer og andre, vil være svært nyttig i arbeidet. De store og kjente bygningene/miljøene må naturligvis omtales, men i tillegg vil vi altså gjerne presentere mange eksempler på det «vanlige» huset fra perioden fram til 1940. Opplysninger om eller bilder av eldre bebyggelse, enten den står uendret, er totalt ombygd eller revet, er derfor av interesse.

SPIKKESTAD 7/3-2002

JØRN JENSEN

På styremøte 28.februar 02 ble det vedtatt å sette av kr. 10.000,- på neste års budsjett for å dekke utgifter til reiser, telefoner, kontorutgifter etc. i denne forbindelse.

RED.

Fiske-Birger, en «legende» på Slemmestad

Birger Tormod Martinsen, eller Fiske-Birger som han hette på folkemunne, ble født på Slemmestad i 14. januar 1910 som sønn av Kristian og Marie Martinsen.

Birger var gift med Gerda, datter av Harald Auke og Gudrun Kjelsås, og fikk i 1933 en datter.

Han arbeidet en stund på Høvik glassverk, og kjørte også en tid varer for baker Isaksen på Slemmestad.

Men for Birger var fisk og fiske en livsstil. Han startet allerede i 1933 med egen fiskerute, og kjørte rundt med hest og vogn til alle gårdene i Røyken for å tilby sine varer. Etter hvert ble hesteskyssen byttet ut med gamle biler.

Det var vanskelige tider og trange kår rund omkring i bygda, og Birger måtte jobbe lange dager for å tjene til familiens opphold.

Under krigen eide han ei fiskeskøyte. Med den dro han helt ut til Ferder for å skaffe fisk til

sine kunder. Da han kom tilbake sto folk på brygga å ventet, og kjerringene vinket begeistret med forklærne som de alle bar den tiden. En hver form for matforsyning ble satt enorm pris på i de dage.

Brev fra leserene

Fra Ludvig Dundas har vi mottatt følgende interessante brev:

Om Ole Andersen og Johanne Christophersdatter på gården Stokker i Røyken

Kr. sand 3/10-2000

Jeg viser til mitt spørsmål i Bygdemagasinet nr. 26 fra 1993. Takket være et godt arbeid av den tidligere redaktør av «Genealogen», Per Reidar Christiansen, er denne saken nå løst.

Ole og Johanne kommer begge fra Vestby i Akershus. Vestby kirkebok nr. 2 (1750-1779): 2. påskedag 1750, døpt Ole som sønn av Anders Svendsen To og Anne Olsdatter.

4. søndag etter påske 1753 døpt Johanne som datter av Christopher Hansen Grønlund og Sibilla Gundersdatter.

16. november 1773 ble viet soldat Ole Andersen To og piken Johanne Christophersdatter Grønlund.

Ole og Johanne fikk 7 barn som vi kjenner til. De 3 første ble født mens Ole hadde gården Søndre To i Vestby. De 3 neste ble døpt på

Nesodden mens Ole hadde gården Berger. Det yngste barnet ble født i Røyken etter at Ole Andersen Berger 1. september 1790 kjøpte gården Stokker.

Ole Andersen og hustru Johanne Christophersdatters barn ble døpt slik:
Anne, 1. desember 1774 i Vestby
Hans, 15. juni 1777 i Vestby
Helvig, 9. april 1779 i Vestby
Kristine, 20. januar 1782 på Nesodden
Christopher, 10. juli 1785 på Nesodden
Anders 12. februar 1789 på Nesodden
Sørine ble døpt i Røyken, men jeg vet ikke når. Hun var 7 år ved skiftet etter faren i 1799. Sønnen Anders nevnes ikke i dette skiftet og må være død.

Ole Andersen Stokker ble begravet 14. april 1799.

Johanne Christophersdatters Stokker døde 16. april 1831.

LUDVIG DUNDAS
RÅDYRVEIEN 40, KRISTIANSSAND

Er det andre som har noe å bidra med vedrørende denne familien?

Han var mottager for Fiskernes s/s i Oslo under krigen. Det var tre fiskeskøyter som kom inn om ettermiddagen. Hjem fra Oslo hadde han foruten fisk, også med folk som haiket ut på landsbygda for å komme vekk fra matmangel og urolighetene i byen.

Birger hadde lange og slitsomme arbeidsdager. Han lagde fiskekaker og produserte selv lutefisk for salg til jul. Foruten salg av fisk kjøpte han opp høns som han ribbet for sine kunder. Han reiste helt opp på Hadeland for å hente juletrær, og om høsten ble det hentet hjem poteter. Ryktet gikk på kaia i Oslo at Birger hadde flere mannfolk på bakrommet i forretningen som bare sorterte poteter. Han sparte seg aldri for å skaffe mat til sine kunder.

Fiskeruta holdt han gående også etter krigen. Jeg husker jeg som guttunge var med på en kveldstur langt inn i Follestadkroken, der motoren plutselig sa stopp. Hest måtte til for å taue diligensen over toppen, slik at vi rullet ned til hovedveien, og ble derfra tauet til bilverkstedet på Heggedal. Jeg kom hjem til vettskremte foreldre langt på natt.

Etter hvert begynte han utsalg fra ei lita bu i Vaterland i Slemmestad. Senere ble det bygget en skikkelig fiskeforretning på samme sted, som Birger drev i mange år. Han hadde mange gode kamerater som ofte besøkte butikken for å slå av en prat, antagelig gikk praten mest om fiske. Navn som Pålser'n og Pålser'n er ofte nevnt.

Hans hobby var å reise inn på Hardangervidda for å fiske. Mye fin aure ble dratt opp, ofte sammen med kamerater. Alf Kristensen, bedre kjent som Bonzo, var ofte med på slike turer. Det fortelles at han ved Pålser'n hadde mange gode kamerater som ofte besøkte butikken for å slå av en prat, antagelig gikk praten mest om fiske. Navn som Pålser'n og Pålser'n er ofte nevnt.

På Persgård i Uvdal hadde Birger rettigheter til den ørreten som ble fisket. Birgers rakørret var berømt langt utover Røyken bygd. Rettigheten til fisket fulgte forretningen til neste eier.

En stille og fin dag han satt i sin pram og prøvde fiskelykka utenfor Bjerkåsholmen fikk han en stökk i livet. En stor nise nærmet seg, og Birger var redd den skulle velte den lille båten. Han slo med åra i vannet og klarte til slutt å skremme den bort. Ikke hver dag en treffer en slik skapning i Oslofjorden. Men også en stor blekksprut har han en gang hovet inn med gar-

net sitt. «Nifst utseende på en slik enøyet skapning», bemerket Birger.

Birger var ivrig medlem av Røykens Sangkor, der han sang første tenor.

Sammen med kona, Gerda og datteren Grethe bodde han i mange år i Bergliveien i Bødalen som vår nærmeste nabo. Birger var alltid tjenestevillig, og jeg husker jeg bar et utall av eple- og plommekasser ned til bilen hans for transport til torget i Oslo. Han ble neppe rik av denne tjenesten.

Av forskjellige grunner solgte han i 1967 butikken til Arne Eriksen, Båstø. Senere drev Kjell Høyvang butikk i de samme lokalene. Arne er opprinnelig Bødøling, og vokste også opp som nær nabo til familien Martinsen. Han kan fortelle at hans brødre, Leif og Erik, jobbet hos Birger. Han kunne også bekrefte ting som jeg synes å huske, blant annet at det på kalde dager ble tent bål under den gamle Forden for å få start. Det ble mange runder med sveiva før motoren fant det for godt å komme seg i gang. Han brukte en stund en plommefarget varevogn som fiskebil, trolig av merke Chevrolet.

I Sandbakken ble det som tidsfordriv blant annet kastet på stikka. Det fortelles at en kveld kom mørket for raskt på kara som var midt i ei skikkelig «lappekule». Birger ble sendt hjem for å hente bilen, og i skinnet fra løktene gikk spillet videre utover kvelden.

Så alt for tidlig avgikk Birger ved døden 26. april 1978, bare 68 år gammel. Både i Slemmestad, Bødalen og ellers utover i bygda ble han savnet, og ennå er det mange som nikker gjenkjennende når vi snakker om Fiske-Birger.

BJØRN FOSSNES

Hjemme hos ...

En vakker aprildag fikk jeg anledning til å besøke Leif Hagenlund og hans søster Ingerid Widmark i Ingerids leilighet i Bakkekroken i Hyggen. Fra vinduet i den koselige leiligheten har de en flott utsikt over Hyggenbukta. Besøket gav en mengde stoff, både verbalt, i billedform, samt i en rekke notater gjort av deres far, Johan.

Hagenlund er en gammel Hyggenslekt, og Johan ble født i 1881. I Historielagets årbok fra 1993 kan du lese om hans spennende liv på land og sjø.

Grunnet kort frist til bygdemagasinet må gå i trykken, rekker vi denne gang bare å få med en liten del av stoffet. Vi lover å bringe mer fra Hyggen i neste nummer.

Laksefiske var av stor økonomisk betydning for folk i Hyggen. Bortsett fra tegleverket var det ikke mange arbeidsplasser på stedet. Leif har selv deltatt i fisket, men vi har fått lov å gjengi hans far, Johan Hagenlunds, nedtegnede notater (uredigert):

Småindustri i Hyggen op til år 1900.

Det var mange åremakere her ute som laget årer, hanspiker og øsekar som dem solgte til skuter og skipshandlere i Drammen. Av de gamle åremakere her 1880-90 åra kan jeg huske Lars P. Haugene, Olaves P. Skogen, Knut Kristensen (?) Bakken, Jens H. Bakken, Peder Olsen Bymarka, Olaves Pedersen Klypen og nogle flere i mindre målestok. Den siste som laget her ute for salg var Karl Jensen Bakken, så sent som i 1925-26. Jeg har været med min morfar mange ganger som gutunge til Drammen med årer vi fik fra kr. 1,60 til kr. 1.80 for 9 fods årer, kr. 2,00 for 10 fods årer, kr. 040 til 0,50 for øsekar, og for hanspiker 20 til 30 øre. Det er vel mange i dag som stusser når dem hører navnet hanspiker. Det var bjerkekavler, ca 1,40 til 1.50 meter lange, hugget på alle fire sider slik at lidt av barken satt igjen så dem ikke skulle sprekke op for meget. Disse blev brugt om bord i seilskuter til gangspill spaker. Det vil sige at tømermand om bord måtte arbeide dem til. (Det var altså emner.)

De gamle rækefiskerne laget også sine egende tau av linnebast. Man hug lin i sevjetider og la barken i fjorden til bløtning ca 3 uker. Så flekket mand av den innere bast og spant tau av den. Jeg har seet min morfar mange gange spinne tau, havtaug. Ja det var

ikke så stort mand havde at kjøbe for den gang, en kr. var mange penger i di tider.

Laksefiske i Drammensfjorden

Laksefisket i Drammensfjorden er jo av meget gammel dato, man hører jo om det i Øiesteins gamle jordbok 1438 ? og udover i tider op til vor tid. (faste garn). Men drivgarns fiske efter laks er av nyere tid. Det begynte så småt i 1875 - 1876 årene at en mand fra Langesund kom hid og forsøkte med fløetgarn (drivgarn). Men den tråd man brukte til garn var for grov nemlig 3 tråders, så fiske var ikke så rart fast det var massevis av laks. Men runt 1885 - 1890 fik man skotsk tråd lintråd no. 40 og 45 og dessuden fransk lingarn 45 og 50.

Så nu begynte det at blive storfiske, og det hente enkelte ganger at en båd med 2 mand kunde få op til 8 a 10 laks, på en nat 80 til 90 kilo, men dette hørte til mer skjeldenheter. Prisen på laks ved St.Hanstider i 90 årene varierte melem kr. 7.50 a 8 kr. pr pund. Dette var (bismerpund) ca. 6 kilo. Mand regnet den gang bare med pund, dette vil jo si at 2 mand kunde tjene 110 til 120 kr. på en nat under særlig heldige forhold, og dette lokket mange til at kaste garn og båd. Men saken var jo den at laksefisket var lidt av et loterispil, for mand kunde jo ligge ude på fjorden i mange netter uden at få nogen ting, og var man særskilt uheldig så sa man at det var kommet avon i garna. Det var dem som var så overtroiske at dem tok et gevær og skjøt i kryss over garna sine for at skræmme utyske væk. Vist dem da fik fisk den første nat dem var ude, så var di sikkert i sin sak. Det har altid været meget overtro blant fiskere og sjøfolk før i tiden og jeg kan huske fra min sjøfart først i 90 aara at det var mange ting mand ikke måtte gjøre, forekssempel plystere var en døds synd til sjøs. Å snakke om hester var lige galt.

Med hensyn til laksefiske her i fjorden så har det gået op og ned i bølger. Enkelte år med meget laks og perioder på flere år med mindre fisk. 1896 -97 -98 var rene kroneår med laks. St Hans nat 1896 troer jeg ær en av di største fangster som har veret gjort her i fjorden. For Hyggens vedkomde var det 32 båder ude, og av dem var det kun en uden fisk, mens flere havde ifra 3 til 7 og en 8 lakser. Men nu tok drivgarnfiske til i en slig målestok at det blev nærmest rovfiske. Alle som kunde få en båd og

garn drog på fjorden. Rundt 1900 var det en 300 båd i hele fjorden på begge sider, fra Drammen til Svelvik, og vær båd 8 garn, så fjorden blev jo stengt med garn. Man merket jo en stor nedgang i fiske, mange sluttet og fiske tog sig ikke op før i 1918. Da var det meget laks i fjorden utover til 1927 da det gik ned igjen til et lavmål. I 1921 og 1927 fik vi meget regn ved St. Hans tider så det blev flom og vannet i fjorden blev tykt (gourmet). Da fisket vi om dagen i ca 8 dager hvert år og fik meget fisk, like meget som om natten. Siste år 1947 var det atter en del laks i fjorden på efteråret, men det er næsten ingen som har noe garn som er noe tes. Det er bare gamle garn, på grund av krigen har mand ikke hat anledning til at fornye dem.

I disse 70 - 75 år som drivgarnfisket har været drevet i Drammensfjorden har det været mange sener med opsynet (fiskepoliti). Verst var det 1894 og 1895, da brukte politi dampbåd og gik runt i fjorden og det hente det udartet til store tumulter mellom fiskerne og politi. Det var særlig fredags netter at det var verst for fiskerne ville ikke respektere fredningen på fredag, al den tid di faste garn kunde fiske til lørdag kveld kl 6, mens drivgarns fikerne skulle stoppe fisket fra og med torsdag natt. Så det var der misnøien opstod, dem fant seg uretfærdig behandlet av loven som dem mente bare var for gruneierne og ikke tok hensyn til drivgarn fiskernes krav.

De første her i Hyggen som anskaffet drivgarn var Karl Eriksen Kinnartangen og Jens H. Bakken rundt 1875 -76. På Nøståden (?) og Tangen var det gjort forsøk 3 a 4 år tidligere, men det var famlende forsøk. Dem brukte da bare et garn til at begynde med som dem satte fast med dræg. Senere ble det 2 garn men tråden var for tyk så fangsten ble ikke så stor. Først rundt 1880 blev det meget bedere for da hadde man fået anen tråd som egnet sig og nu lot mand garne drive med strømmen og brugte 7 til 8 garn, og nu blev resultatet et helt andet.

Av pionerer herute med drivgarn kan nævnes Karl Jensen Bakken og hans far Jens Bakken, Julius Bakken og forøvrig flere av Bakkeguttene og mange andre. Den største laks tat her ute ble fisket i 1895 av Adam ?? Hyggen vegt 28,5 kg og senere av Kristian Karlsen ? Bukten i 1927 vægt 30 kg. Dette er di største lakser tat på drivgarn herute så vidt vi kjenner til. Men det skal være tat laks i ruse på Solumbukten på vegt 36 kg., dette var 92 - 93. Men mange lakser på 24 - 25 kg er jo tat i

årenes løp. Den største jeg har fået var på 22,5 kg og jeg har jo været med siden 1891, dog har ikke jeg fisket hvert år på grund av at jeg har været ute og seilet mange år. Men er fremdeles med, har været ute i sommer nogle netter også har desforuten fulgt gåt med hele tiden.

J.H.

Drivgarnsfiske ble forbudt i 60 åra opplyser Leif Hagenlund

Trollkjerring på Muserud?

Følgende referat er sakset fra Tingbok nr. 27 fra 1686 for Røken og Hurum: Anno 1686, dennd - 22 september er retten betient på Huusebye udj Røgen sogn.

Det har vært slagsmaal i et bryllup på søndre Gutisrud mellem Hans Gutisrud og Cornelius Muserud. På tinget sier et av vidnene «- da begyndte Hans Guttisrud at schiende paa Cornelius Museruds quinde och sagde til hende schalt du werre brud quinde du, du er en trolckierling da schulle Cornelius Museruds quinde sagt forind hun schulle bliffue brendt da schulle hand før bliffue hengt, — end vidre sagde at Hans Guttisrud sagde at kunde beuifse at Cornelius quinde var en trolckierling.»

På et ting den 9de november sier et av vidnene «— imidlertid schall Hans Gutisrud och werre kommen i snach med Corneliussis quine och schulle sagt til hende med spørmaal om hun schulle werre brudquinde som hand beschylte for en trolckierling»-

Et annet vidne har hørt det samme bli sagt og at kvinnen svarte «— det schall du beuifse —»

Hans skylder på sin drukkenskap og benekter det hele. Fogden hevder at da den foreliggende sag egentlig er en slagsmålssak må det ny stevning til for å behandle den «erørige» sak som nu er kommet til. Imidlertid ser det ikke ut som det er blitt til noe mer.

T.L.

Det var trolig ingen spøk på den tid å bli mistenkt for å være trollkjerring.

P. A. EINAN/BJØRN FOSSNES

A/S Norsk Molerstens fabriker Nærsnes pr. Røken

I boka «Røyken bygd før og nu» fra 1928 er Nærsnes teglverk omtalt med seks linjer. Det fremgår at teglverket ble anlagt av Thv. Bårslud i 1899, og at det kostet 100.000 kr å bygge. Det heter videre at han bare drev det i noen år før det ble forpaktet bort til Fredriksberg teglverk i Danmark. De produserte såkalt molerstein av leire, fraktet fra Danmark. Med 20-30 mann drev de verket i ca 10 år og avviklet i 1920.

I Røyken historielags årbok for 1994 har Gustav Kirkerud referert deler av selve forpaktningskontrakten for teglverket datert 1912.

Siste halvdel av 1890-årene var en oppgangstid med stor byggeaktivitet bl.a. i Oslo-området. Derfor satset mange på teglverksdrift. Men glanstiden ble kortvarig, og det ene teglverk etter det andre måtte innstille driften. I Nærsnes ble det altså en utleie. I tillegg må leirforekomstene ha vært beskjedne i Nærsnes.

Ved en gjennomgang av arkivet på Søndre Nærsnes kom jeg nylig over et 36 siders hefte i A4-format med tittel: «A/S NORSK MOLERSTEN KONTOR CHRISTIANIA FABRIKER NÆRSNES PR. RØKEN. Det er selve molersteinens beskaffenhet og anvendelsesområder som beskrives. Men det står intet i heftet om selve «fabrikene» (mrk. flertallsform) i Nærsnes pr. Røken.

Aller først gjengir jeg kort hva man kan lese i et leksikon om moler: «Moler er en lys, porøs leirholdig diatomejord fra eocen. Finnes særlig i Nord-Gylland. Fossilinnholdet tyder på avleiring i havbukter med rolig vann. Moler inneholder tynne lag med vulkansk aske. Brukes til fremstilling av en meget lett varmeisolerende stein.»

A/S Norsk Molerstens hefte er trykket i København i 1914 og det gjengis innledningsvis resultater av prøver utført av Statsprøveanstalten i København: «Den kjemiske analyse av moler viste et innhold på ca. 73% kiseltsyre

A/S Norsk Molerstens fabriker i Nærsnes pr. Røken, bedre kjent som Nærsnes teglverk.

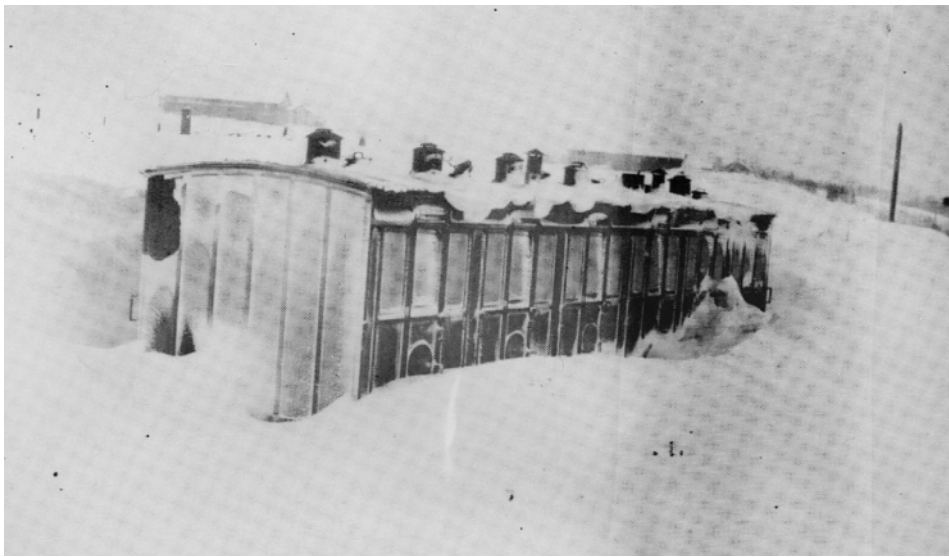
Været i Røyken 30. desember 1901

Fra søndagsutgaven av DT&BB 30.12.2001 tillater vi oss å sitere fra spalten «100 år siden»:

De indesneede Tog-Passagerer

i Røken befriedes endelig igaaraften, da det ved 6-Tiden lykkedes et kraftig Sneplaugt herfra at naa frem til Stationen. Det er unødvendigt, at forsøge paa, at beskrive de Reisendes Glæde over at kunde forlade sit ufrivillige Fangenskab.

RED

forts. fra foreg. side

og 10% leirjord, forøvrig små mengder av mange ulike kjemiske stoffer.» Et tyvetalls fagfolk uttalte seg rosende om produktet. Spesielt ble fremhevet produktets letthet, store styrke, lyddempende evne og isolerende egenskaper. Steinen var motstandsdyktig mot ild opp til 900 grader. Men produsenten poengterer at moler ikke skal nyttes i stedet for murstein, men som ekstra isolasjon innvendig i tillegg til annen konstruksjon. Det kan være konstruksjoner av mur, betong, stål eller tre.

Jeg kjenner ikke det økonomiske resultat av danskenes engasjement i Nærnes. Første verdenskrig startet bare et par år etter at forpaktningkontrakten ble inngått. Og med krigen fulgte prisoppgang og jobbetider. Dette gjaldt i særlig grad sjøtransport som var helt avgjørende for å få råvaren fra Danmark. I tillegg var kullprisene skyhøye. Men det faktum

at de avvirket driften allerede før leiekontrakten utløp kan tyde på at det ikke var noen lukrativ forretning.

Hvis man i dag spaserer langs stranda innerst i Nærnesbukta hvor teglverket lå, finner man mye rester av vanlig rød murstein. Selve teglverksanlegget eksisterte mange år etter at danskene forlot Nærnes. Den høye pipa oppført av murstein ble sprengt bort med dynamitt under siste verdenskrig. Det fortelles at dette ble gjort fordi man ikke ønsket at tyskerne skulle ha for mange landemerker langs fjorden. I mange år var det fotballbane på området, og i dag er det ei fin grasslette som utgjør den østre del av et stort område som Røyken kommune har leid av A/S Søndre Nærnes til friareal inne i Nærnesbukta.

Blant lokalbefolkningen kalles grassletta for «Propsen», men det er en annen -og eldre- historie.

OLE SØNJU

Nærsnes Vels Vannverk

Fra «Interessentskapet Nærsnes Vels Vannverk» har vi mottatt følgende brev:

Nærsnes, 16. mars 2001.

Røyken Historielag.

FOTOGRAFIER FRA BAARSRUDTJERNET - ANLEGGE AV VANNLEDNING

Vedlagt følger seks fotografier som vi håper er av interesse for historielaget.

Den historien fotografiene forteller er ikke svært gammel, ca. 40 år, men den gir et bilde på dugnadsånd og vilje til og stå på for fellesskapet som ikke er så vanlig i våre dager.

Bildene er tatt under anlegget av ny vannledning for vårt vannverk fra Baarsrudtjernet til Nærsnes. Vårt vannverk er registrert i firmaregistret i 1929, men har røtter enda lenger tilbake. Den første moderne vannledning fra tjernet ble anlagt først på 1930-tallet, men på grunn av en del svakheter måtte denne skiftes ut rundt 1960. Bildene er sannsynligvis tatt vinteren 1960-1961, og viser arbeider i forbindelse med å legge ledningen ut i tjernet, noe som mest praktisk kunne skje vinterstid. Vi ser også at både issag og ishake var i bruk.

På det ene bildet ser vi også de husene som måtte rives da kommunen en 10 - 12 år senere demmet opp tjernet. Huset til høyre er Damstua, der bodde Hjalmar Damm. Om huset til venstre ble ansett som en del av Damstua er vi litt usikre på. Der bodde Bernhard Fisker og Bernhard Tørjet (antagelig etter plassen Torget der huset fortsatt står ved veien opp til Baarsrud). Hva de to sistnevnte egentlig het vet vi ikke. Alle disse tre døde på 1950-tallet.

Navnene på de fotograferte, de aller fleste medlemmer av vårt styre, er angitt på vedlagte kopier. Det er nå bare en gjenlevende av disse, Tor L. Johansen, som fortsatt bor i Nærsnes.

Vi legger også ved et fotografi som viser grøftetraséen nordover fra tjernet.

Bildene er tatt av Helge Myrvang, som også deltok i arbeidet.

Med hilsen Interessentskapet
NÆRSNES VELS VANNVERK
Kåre Selvik

De øvrige bildene befinner seg Historielagets arkiv.
RED.

Bølstad midtre på Spikkestad

I årboka fra 2001 er det en større artikkel om Bølstad og Oddevall på Spikkestad. Dessverre ble to av bildene gjengitt speilvendt. De vises på nytt her, denne gangen riktig vei. Vi vil samtidig benytte anledningen til å skrive litt mer om midtre (eller mellom) Bølstad, som ses i forgrunnen på bildet.

Et nytt kapittel i gårdens historie begynte 1. mai 1941, da Ragnhild og Hans Thorshaug kjøpte gården av Arthur Bjørndal. Han hadde overtatt etter faren, som var lærer ved Vestbygda skole helt fra 1881. Familien Thorshaug kom til en gård hvor det var mye å ta fatt på. Forrige eier var mindre interessert i gårdsdrift, han hadde reist på hvalfangst, og situasjonen med krig og rasjonering gjorde det ikke bedre. Alt som fantes av fôr var celluloseplater, så forsyningsnemnda måtte kontaktes for at dyra skulle berges gjennom vårknipa. Ni kyr fulgte med gården, og en hest. Hesten var gammel og gjorde dårlig arbeid, men skulle likevel vise seg å gjøre god nytte for seg. Halvard Rype på øvre Oddevall hadde nemlig en fin hest, som tyskerne gjerne ville rekvirere. Bytte av hest ble dermed foretatt, Rype fikk en hest som tyskerne ikke ville ha, og Thorshaug en hest som de kunne bruke i gårdsarbeidet. En del år framover var hesten eneste trekraft, og den ble brukt både i våronn, slåttønn og skuronn. De første åra ble hele jordbruksarealet på 150 dekar slått, men snart gikk de bratte bakkene nedenfor tunet og på Sukkertoppen lenger sør over til å bli beite. I motsetning til mange andre gårder har ikke midtre Bølstad skog som grenser opp til jordene, og som kunne brukes til havnehage. Ungdyra ble sendt til fjells om sommeren. Transporten foregikk med jernbanen. Thorshaug hadde også 7-8 sauer og ei grisepurke, som fikk noen kull med grisunger i løpet av året. Grisene kunne være ute og rusle rundt på Spikkestad, noe som ville vakt stor oppsikt i dag. Sauene var sammen med ungdyra på fjellbeite.

Husdyrholdet, med melkeproduksjonen som det viktigste, var hovedinntektskilden fra familien Thorshaug kom til Bølstad i 1941, fram til 1967. De første kuene var av rasen rød-kolle, seinere ble det mest NRF. Melka ble levert til Spikkestad meieri, som var i drift til 1958.

De dårlige veiene på Spikkestad førte med seg ekstraarbeid. I perioder var det ikke

framkommelig med bil til Bølstad-gårdene, og en gang måtte Ragnhild Thorshaug dra tre kalver på slede til Vårsol-krysset for å få dem med slaktebilen.

Ellers var produksjonen på den tida mye mer allsidig enn det er i dag på de fleste gårder. I tillegg til husdyra og slått til høy, ble det dyrket korn, poteter og kålrot. Før traktoren ble tatt i bruk først i 1950-åra, var det hesteredskap av ulike typer som ble brukt. I skuronna var det selvbinder. De første åra ble kornet tresket på låven, på et gammelt treskeverk, som gikk sakte og var tungvint å bruke. Et nytt og større treskeverk kom i slutten av 1950-åra, og ble plassert i et nyoppsatt tilbygg til vognskjulet. Enda seinere ble det kjøpt en brukt skurtresker, noe som forenklet skuronna betydelig.

Den tunge leirjorda, som det er så mye av på Spikkestad, var vassjuk, og i 1942 ble det satt i gang med grøfting. En mann med hakke og spade hadde arbeid i 3-4 somre, og det ble lagt ned rør fra Spikkestad teglverk.

Utover i 1960-åra ble det etter hvert konkurranse om arbeidskrafta, og dermed vanskeligere å få arbeidshjelp i jordbruket. Her på Bølstad ble det derfor besluttet å legge ned den arbeidsintensive melkeproduksjonen og gå over til ensidig korndrift. Hans Thorshaug skaffet seg arbeid utenfor gården. Men fordi mange andre også ville selge dyra, var det lang ventetid for levering, og Ragnhild Thorshaug måtte stå for mye av gårdsdrifta de siste par åra. Fra begynnelsen av 1970-åra ble jorda forpaktet bort. Fram til i dag har det dyrka arealet blitt redusert stadig mer, ved industrietablering på det såkalte Vestjordet vest for Storveien, boligbygging i bakkene nedenfor tunet og rundt Sukkertoppen, og til slutt utbygging til boliger på Låvejordet og Østjordet på hver sin side av Bølstadveien.

Sjøl om all innmarka er blitt borte, ligger fortsatt tunet med våningshus, stabbur og fjøs, på sin gamle plass. Våningshuset fra 1895 er modernisert flere ganger. Stabburet, som ble tømret opp i 1944, har siden blitt panelt, men står ellers i uendret stand. Dette er blant de aller siste stabburene i Røyken som ble bygd for å brukes i det tradisjonelle landbruket. Av driftsbygningen er bare fjøset fra 1919 igjen. Det er bygd av teglstein fra Spikkestad teglverk, og står på en mur av granittblokker

Spikkestad sett fra sørvest i 1955. Midtre Bølstad i forgrunnen. Foto Widerøes Flyveselskap A/S

17. mai-toget på vei over Bølstadjordene omkring 1960. Tunet på nordre Bølstad til venstre. Bildet er tatt av Frank Jensen fra Bølstadveien 37

fra Heklebergfjellet. Dette var nok første byggetrinn i en moderne driftsbygning, men noen ny låve ble aldri bygd. Den gamle bindingsverklåven, som kan være fra siste halvdel av 1800-tallet, holdt stand til 1968. Den midtre delen av bygningen er et vognskjul. I sørenden lå inntil 1940-åra et tømret fjøs, som kunne være bygd samtidig med låven.

I mange tilfelle må vi kanskje akseptere at

de fysiske sporene etter tidligere virksomhet blir borte, men historien må vi ta vare på.

Kilder: Samtale med Ragnhild Thorshaug
Særoppgave av Lars Thorshaug (5 A) fra 1985,
en svært innholdsrik og interessant beskrivelse
av livet på en gård midt på 1900-tallet

JØRN JENSEN

Lærer til Vestbygden skole

Annonse i bladet «Fædrelandet» februar 1877.

Redaktøren av Bygdemagasinet overlot meg noen fotokopier for en tid siden. De angikk sogneprestkontorets anmodning om noen annonser i bladet «Fædrelandet» om ledig lærerstilling ved Vestbygden skole, lønn og boligforhold. Saken kaster litt lys over skoleforholdene i Røyken i overgangen mellom omgangsskolen og den faste skole.

Konstituert sogneprest Hjalmar Munthe Kaas ber i brev av 22. januar 1877 følgende annonse inntatt i «Fædrelandet»:

«Fra Røkens sogneprest.

Nedenstaaende Avertissement bedes optaget 3 gange, 1 gang ugentlig - i «Fædrelandet».

Røkens Præstegrd. 22. jan. 1877.
Munthe Kaas.

I R ø k e n er en Lærerpst ved skolen i Vestbygden ledig fra 1. Juli d.aa. Undervisningsplikt indtil 38 Uger, hvoraf sandsynligvis 10 a 12 for Bostederne Grimsrud og Gjerdal.

-Skolen har Familiebekvemmelighed samt Brugen af 20 Maal god Jord, hvorpaa kan fødes 2 kjør. Dog er Læreren forpligtet til at svare Afgift ifl. Skolelov. paragraf 28.

-Løn 8 Kr., Kostholdsgodtgj. 6 Kr., Statsbidrag 2 Kr. - alt pr. Uge. Særlig godtgørelse for Brænde og Renhold.

Lønsforhøielse kan ventes om 2 a 3 aar i Tilfælde af Tilfredshed med Læreren. Ansøgninger med Attester til siste Tid stiledes til Kristiania Stiftsdirrekt. modtages indtil 7. Marts.

Røken Sognepræstembede 22. Jan. 1877.
Hj. Munthe Kaas.
cit.

Regning.

3 Gange i Fædr. a 18 linier = 54 linier a 10 øre = Kr.5,40

som forventes Betalt.

pr. E.C.Bjørnstad.

O.M.Nilsen

Kra. 2/3 ~ 77.

Hermed fremsendes Kr. 5.40 og tør jeg snarest, for Regnskabets Skyld, bede mig kvitteret Regning tilstillet i portofrit Brev.

Røgen Sognepræstembede 6.Marts 1877.
Hi. Munthe Kaas

Ovenstaaende Kr. 5,40 anvises til Udbetaling af Skolekassen.

Røken 13/3 1877.
Munthe Kaas.

Hr. G. Aasgaard.

Maaske De kunde være saa god at nedlægge de Kr. 5.40 hos Thingmøtet, da der skal være Skolekommissjon paa Fredag.

R. 13/3 77. Munthe Kaas.

5 Kroner 40 øre tilstilles Hr. Munthe Kaas ifølge ovenstaaende Forlangt.

Røken d. 15/3 1877.
G.Aasgaard.

Ja, slik foregikk saksbehandlingen i 1877, «portofritt» skrev en på konvolutten, eller en leverte ekspedisjonen direkte.

Ut fra A. Killingstads bok «Røyken bygd før og nu», må denne annonse med alle senere bilag vedrøre ansettelse av lærer ved Vestbygden faste skole.

Om denne skriver han: «Kretsens første faste skole var på Båhus. (Under omgangsskolen var «Hjulmakerstua» en kort tid skolestedet.) Vestbygden skole ble besluttet bygget i 1875, idet Båhus var innkjøpt for 600 Spd. som en passende sentral gård. Den lå ved hovedveien til Drammen.

Til skolen hørte jordvei, hvorpå kunne fødes 2 kuer, samt nødvendig rum for husdyr og avling. Læreren svarte 60 kroner i årlig avgift. (opplysning som stemmer med utlysing av stillingen.) At det tillå læreren plikt til undervisning for bostedene i Grimsrud og Gjerdal skyldes vel det forhold at via Krokodden, Wear og Flater var det tross alt en vei. Den noe kortere distanse om Hyggen, var jo dengang veiløs mellom Hyggen og Gjerdal.

Først i 1885 oppsto Grimsrud som egen skolekrets og frøken Camilla Krogh ble den første lærer der. (1891/93.)

Lærer Thore Pedersen fra Hyggen underviste en kort tid der ute. Mon om de 10 - 12 uker som annonsen i 1877 antyder, foregikk i vår-sommer eller høst da Drammensfjorden var farbar med båt?

Tilbake til Vestbygden skole:

Dens første faste lærer var H. Halvorsen, ansettelsesår mangler, men han sluttet i 1881. Ble undervisningsplikten i Grimsrud, og Gjerdal for byrdefull?

ODD H. SANDLUND.

Disse tøffe karene bygger vei i Bødalen, sannsynligvis Aukeveien. Jobben ble trolig gjort under første verdenskrig.

Fra venstre: Elling Foss, Johan Foss, Karsten Gunnerudbråten og Sven Ski.

RED

Premiekonkurranse

Premiekonkurranse i BM nr. 39

Det kom ingen besvarelser på denne konkurransen. Var oppgaven for enkel, eller var «instrumentet» ukjent?

Gjenstanden på bildet var en del av en hestevandring. Vi spurte for øvrig: Hvilke 2 deler mangler på fotoet for at innretningen skulle fungere?

På det store drivhjulet skal det være en drivstokk (kraftstokken) hvor skoklene til 2 hester må monteres.

Det store hjulet trekker flere større og mindre drivhjul som utvikler hastigheten på tilkoplingsmekanismen hvortil kraftoverføringsstengene til for eksempel treskemaskin, hakkelsmaskin, vedkapp eller annen arbeidsredskap som trang drivkraft.

Kraftstokken kunne være ca. 5 – 6 meter lang og hestene ble kjørt i sirkel på mer enn 10 meter for å holde «vandringen» i gang.

Kraftoverføringsstengene var ca. 4 – 5 meter lange, laget av jern og kunne skjøtes sammen til fornøden lengde. Det første leddet på vandringen viser hvordan det hele ble låst med en bolt.

Hestevandring var et vanlig «kraftverk» på gårdene i gamle dager. Omkring 1930 var jeg selv smågutt som kjørte vandringen på Øvre Gjerdal.

Denne vandringen fotograferte jeg på Anne Grimdalen-museet i Telemark omkring 1980.

MED HILSEN ODD SANDLUND

Til tross for liten respons prøver vi oss med en ny oppgave.

Hva kan denne boksen ha vært brukt til ??? Den er ca. 25 cm lang.

RED.

